

Förenklingsförslag: Enklare och billigare tillståndsansökan för användning av växtnäring och växtskydd i vattenskyddsområde

Idag är det:

- Svårt att göra rätt
- Problem med tillämpning
- Problem med lagstiftning

Förenklingsförslaget

- Bidrar till konkurrenskraft
- Ökar investeringsviljan
- Möjliggör fler arbetstillfällen
- Ger miljönytta
- Kan effektivisera/förbättra anseendet för myndigheter

Vad är problemet?

Ansökan om tillstånd för bekämpningsmedel och gödselhantering inom vattenskyddsområde upplevs svåra och krångliga. Det är stora olikheter hur lantbrukare som har åkermark inom vattenskyddsområde i olika delar upplever tillståndsgivande- och tillsynsmyndighet. Bedömningen av vad som är tillåtet inom vattenskyddsområden varierar mellan olika kommuner. Kostnaden för ansökan om tillstånd är i vissa fall hög.

Varför är det ett problem?

Det finns inga nationella regler som styr hur bekämpningsmedel eller gödsel får användas på åkermark inom vattenskyddsområde, utan detta styrs i de flesta fall av skyddsföreskrifter för de enskilda vattentäktena. Föreskrifterna för vattenskyddsområden skiljer sig åt beroende på hur gamla föreskrifterna är. De skiljer sig även åt beroende på jordlagrens beskaffenhet, hur jordlagren har bildats och om det är en yt- eller grundvattentäkt. Det finns också vattenskyddsområden utan skyddsföreskrifter. Vad som krävs för underlag för att få ett beslut om användande av bekämpningsmedel och/eller växtnäring i vattenskyddsområden skiljer sig åt mellan kommuner.

Det är i vissa fall svårt att få tag i bakgrundsuppgifter som behövs för att ansöka om tillstånd för att använda bekämpningsmedel och gödselmedel i vattenskyddsområde. Ofta behövs områdesindelning inom vattenskyddsområde, uppgifter om jordartens modermaterial mm, vilket kan vara svårt att hitta.

Kompetensen och resurserna hos tillståndsmyndigheten varierar stort, vilket gör att handläggningstid och kostnad för handläggningen beror på i vilken kommun som vattenskyddsområdet finns.

Besluten som villkorar användning av gödselmedel och bekämpningsmedel i vattenskyddsområde gäller ofta i flera år. Om lantbrukaren vill byta gröda eller odlingsstrategi kan det krävas ändringar i besluten. I ansökan om tillstånd för att använda bekämpningsmedel och gödselmedel i vattenskyddsområden krävs ofta beräkningar och simuleringar. För att kunna bedöma risken att ett växtskyddsmedel når grundvattentäkten finns ett simuleringsverktyg, MACRO-DB. Det finns ett annat verktyg, VERA, för utlakningsberäkning av kväve. För att kunna göra korrekta simuleringar och beräkningar krävs ofta konsult hjälp, vilket medför en kostnad för lantbruksföretaget. När det gäller växtnäring är det ofta otydligt vad som gäller i vattenskyddsområdet och vilka värden som kan godtas. Beslutet blir därför svåröversägbart. Hur tillsynen av verksamheten i vattenskyddsområden sker varierar stort, vilket leder till olika förutsättningar för företag i olika kommuner.

Hur omfattande är problemet?

År 2021 fanns det fler än 1600 vattenskyddsområden i Sverige. Den totala arealen vattenskyddsområde omfattade mer än 1 miljon hektar. Hur stor andel av det som är åkermark finns inga uppgifter om, men i odlingsstata områden finns vattentäkter ofta i jordbruksbygd och påverkar därmed åkermark.

Vad är målet?

Målet är att det ska vara tydligt vad som krävs för att få tillstånd att använda gödselmedel och bekämpningsmedel i vattenskyddsområde. Handläggningstiderna för en tillståndsansökan ska vara rimliga och det ska gå snabbt att göra mindre ändringar i ett befintligt tillstånd.

Tillstånden ska behandlas lika i landet och det ska vara tydligt vem som bär kostnaden.

Förslag på lösning

Avgifter för handläggning av ansökan om tillstånd att använda bekämpningsmedel och växtnäring inom vattenskyddsområde bör belasta den som nyttjar vattentäkten. Vattenverksamheten tillkom i de flesta fall efter jordbruksverksamheten och vattenskyddsområdet inskränker därför på jordbruket. Det bör utredas om kostnaden för konsulttjänster vid ansökan gällande användning av bekämpningsmedel och gödselmedel ska belasta jordbruksföretaget eller den som använder vattentäkten.

Samtliga föreskrifter och kartor över vattenskyddsområden i Sverige bör samlas på ett ställe tillsammans med kartmaterial där modermaterial för aktuellt område framgår.

Det bör vara enkelt att lägga till nya bekämpningsmedel i befintliga beslut om dessa medför mindre negativ miljö påverkan. Företagen ges då möjlighet att använda produktvalsprincipen.

Nollalternativ

Om ingen förändring sker innebär det fortsatt svåra och dyra ansökningsförfarande för jordbrukare. Kostnaden för ansökan kommer fortsatt variera mellan kommuner.

Regelverk

Separata föreskrifter för varje vattenskyddsområde. Föreskrifterna har olika åldrar och det finns vattentäkter utan föreskrifter.

Miljöbalken 7 kap. § 21-22

Det finns vattenskyddsområden som upprättats före Miljöbalkens tillblivelse, alltså enligt äldre vattenlag.

Kontaktperson

Louise Zetterholm, miljörådgivare Hushållningssällskapet Halland

E-post: louise.zetterholm@hushallningssallskapet.se

Telefon: 0700-01 90 44

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Hushållnings
sällskapet

